

Damy, rycerze i zamki

Regina Strzemeska
Iwona Kretek

Scenariusz interdyscyplinarnego projektu edukacyjnego do języka niemieckiego dla II etapu edukacyjnego (klasy IV–VIII szkoły podstawowej)

opracowany w ramach projektu:

„Tworzenie zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w zakresie rozwoju umiejętności uniwersalnych dzieci i uczniów oraz kompetencji kluczowych niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach
Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2022

Redakcja merytoryczna: Beata Luc
Redakcja językowa i korekta: Eduexpert sp. z o.o.
Projekt graficzny i projekt okładki: Eduexpert sp. z o.o.
Redakcja techniczna i skład: Eduexpert sp. z o.o.

Weryfikacja i odbiór niniejszej publikacji: Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie

w ramach projektu: *Weryfikacja i odbiór zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w zakresie rozwoju umiejętności uniwersalnych dzieci i uczniów oraz kompetencji kluczowych niezbędnych do poruszania się na rynku pracy*

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2022

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl

1. Temat projektu

Damy, rycerze i zamki

2. Osoby prowadzące projekt

2.1. Koordynator(ka)

nauczyciel(ka) języka niemieckiego

2.2. Pozostali

nauczyciele historii, plastyki

3. Ramy czasowe

3.1. Początek projektu

II semestr klasy V; projekt zaplanowany jest na 15 godzin.

3.2. Zakończenie projektu

Tuż przed lub po wiosennej przerwie świątecznej (w zależności od terminu ferii zimowych).

4. Cele projektu

4.1. Cele ogólne

Celem projektu *Damy, rycerze i zamki* jest nabycie umiejętności pozyskiwania, przetwarzania i udzielania informacji w oparciu o niemieckojęzyczne materiały informacyjne na temat średniowiecznych zamków i różnych aspektów życia ich mieszkańców.

Wybrany temat projektu daje możliwości integracji następujących przedmiotów:

- języka niemieckiego w zakresie czytania i słuchania ze zrozumieniem oraz mediacji tekstu (przeformułowanie i przetwarzanie tekstu);
- historii w zakresie opisu zamków średniowiecznych, ich funkcji i życia codziennego;
- plastyki w zakresie tworzenia różnych form plastycznych (dekoracje, scenografia, plakaty, ilustracje).

4.2. Cele szczegółowe

Poniższe cele dotyczą podstawowego zakresu projektu związanego w pierwszym rzędzie z kształceniem językowym, a także historycznym i plastycznym. Realizacja celów zależna będzie od tego, czy uczniowie wyrażą chęć rozszerzenia zakresu projektu i pogłębienia treści.

Język niemiecki

Uczeń:

- rozumie uproszczone teksty słuchane i czytane, związane z tematyką zamków i obyczajów rycerskich;
- korzysta z wizualnych i pozawerbalnych odpowiedzi do rozumienia tekstu;

- znajduje w tekście określone informacje;
- potrafi sporządzać proste notatki podczas prezentacji/pokazu;
- potrafi poprawnie zapisać nazwy postaci, czynności i poznanych elementów zamku;
- opisuje ludzi, przedmioty, miejsca i ich lokalizację;
- przetwarza uproszczony tekst ustnie i pisemnie;
- przetwarza treść przeczytanego tekstu na formy plastyczne;
- zasięga i udziela informacji na temat elementów budowy zamku;
- potrafi przekazać innym zrozumiane przez siebie informacje w prostszy sposób;
- opowiada o zrealizowanym przez swoją grupę projekcie i przedstawia jego produkty/efekty, stosując werbalne i niewerbalne środki, pomocne w zrozumieniu tekstu.

Historia

Uczeń:

- potrafi rozpoznać wybrane najpiękniejsze lub najbardziej znane zamki średniowieczne (w Europie, Polsce lub swojej okolicy);
- przedstawia ogólne informacje na temat zamków średniowiecznych;
- nazywa postacie zamieszkujące zamek i ich zadania;
- opisuje charakterystyczne cechy wzorowego rycerza średniowiecznego;
- nazywa elementy uzbrojenia rycerza;
- rozpoznaje zamki średniowieczne na ilustracjach;
- opisuje warunki życia w średniowiecznym zamku;
- wyszukuje interesujące go informacje na temat życia rycerzy średniowiecznych.

Plastyka

Uczeń:

- projektuje graficzne formy użytkowe (zaproszenie, metryczka zamku, plakat);
- kształtuje przestrzenne formy dekoracyjne i scenograficzne;
- łączy prace plastyczne z technikami teatralnymi (scenki, pantomima);
- stosuje różnorodne techniki plastyczne (proste techniki graficzne, rysunkowe i z wykorzystaniem narzędzi technologii informacyjno-komunikacyjnych – TIK).

Równoległe rozwijane będą następujące kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji: praca z tekstami, przetwarzanie informacji z tekstów;
- kompetencje językowe: praca nad umiejętnościami językowymi;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się: wspólne działania, refleksja i samoocena;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej: zapoznanie się z dobrami kultury.

4.2.1. Cele szczegółowe dla uczniów

Niektóre przedstawione poniżej cele dotyczą zarówno języka niemieckiego, jak i historii.

Podczas realizacji projektu:

- wyszukasz w różnych materiałach i zrozumiesz informacje na temat zamków średniowiecznych;
- zwrócisz uwagę na elementy ułatwiające zrozumienie tekstu;
- zlokalizujesz poznane zamki na mapie;
- wymienisz osoby zamieszkujące średniowieczne zamki;
- opisziesz czynności wykonywane przez te osoby;
- przedstawiś średniowieczny zamek jako budowlę, uwzględniając jej typowe elementy;
- opisziesz obrazek i położenie jego elementów względem siebie;
- zasięgniesz informacji na temat elementów budowy zamku;
- przedstawiś treść usłyszanego tekstu w formie rysunku;
- sporządzisz proste notatki na podstawie tekstów;
- przekażesz w prosty sposób informacje uzyskane w trakcie projektu;
- zaplanujesz swoją pracę indywidualną i w grupie;
- ocenisz pracę swoją i innych zgodnie z ustalonymi kryteriami.

Plastyka:

- przygotujesz zaproszenie na spotkanie, metryczkę zamku, plakaty;
- zaprojektujesz wystrój, dekoracje, stroje i elementy scenografii;
- stworzysz rysunki i inne prace plastyczne (herb zamku, elementy stroju rycerza).

5. Treści kształcenia

Spośród wymienionych w podstawie programowej tematów (język obcy nowożytny nauczany jako pierwszy, wariant podstawy programowej II.1, historia i plastyka, II etap kształcenia) w ramach projektu realizowane będą następujące:

Język niemiecki:

- człowiek (np. cechy charakteru, rzeczy osobiste, umiejętności);
- zamek jako miejsce zamieszkania, życie na zamku;
- kultura, tradycje i zwyczaje;
- życie społeczne (np. wydarzenia).

Można założyć, że pracując w projekcie, uczniowie będą korzystali z następującego słownictwa i struktur:

- elementy budowy i wystroju zamku (*die Burg, der Wassergraben, der Turm, das Wappen*);
- postacie zamieszkujące zamek (*der Burgherr, die Burgherrin, der Ritter, der Schmied, der Knecht, die Magd*);
- czynności wykonywane przez osoby zamieszkujące zamek (*die Burg verteidigen, sich um die Burg kümmern, jagen, Essen zubereiten, der Burgherrin helfen, auf Kinder aufpassen, sich um die Tiere kümmern, Waffen schmieden*);
- podstawowe informacje o zamkach (*...liegt in..., ...kommt aus dem Jahr..., ...gehörte..., ...diente als...*);
- cechy rycerza (*ehrllich, treu*);

- życie rycerza (*zum Ritter schlagen, am Ritterturnier teilnehmen, kämpfen, verteidigen*);
- położenie (przyimki miejsca, *in der Mitte, links von..., Wo ist... ?*);
- daty roczne (*im Jahr 1245*);
- pytania rozstrzygające i użycie biernika (*Hat eure Burg einen Wassergraben?*);
- czas *Präteritum* w zakresie rozumienia form występujących w tekstach;
- konstrukcje potrzebne do napisania ulotki (*Die Burg heißt..., Sie liegt in..., Die Burgbesichtigung ist am... um..., Es finden auch... statt...*).

Historia:

- zamki (znaczenie, rodzaje, budowa, lokalizacje);
- życie w średniowiecznym zamku (mieszkańcy, obowiązki, obyczaje);
- rycerze w średniowieczu (cnoty, uzbrojenie, pasowanie, turnieje rycerskie).

Plastyka:

- graficzne formy użytkowe (zaproszenie, metryczka zamku, plakat);
- przestrzenne formy dekoracyjne i scenograficzne;
- różnorodne techniki plastyczne (proste techniki graficzne, rysunkowe oraz z wykorzystaniem narzędzi TIK);
- środki wyrazu artystycznego, gama barw, kontrast form;
- proporcje elementów kompozycyjnych.

6. Charakterystyka odbiorców

6.1. Typ szkoły

Szkoły podstawowa (II etap edukacyjny).

6.2. Klasa

Projekt przeznaczony jest dla uczniów klasy V.

6.3. Wiek uczniów

Projekt pod tytułem *Damy, rycerze i zamki* przeznaczony jest dla uczniów 10–11-letnich. Tematyka ta występuje często w grach, zabawach oraz filmach dla dzieci w tym wieku, pobudza ich fantazję i cieszy się dużą popularnością. Także podstawa programowa dla klas IV–VIII z zakresu historii przewiduje ten temat do realizacji. Udział w projekcie daje możliwość połączenia zainteresowań historycznych i językowych z realizacją programu szkolnego. Uczniowie w V klasie znajdują się w tzw. środkowym wieku szkolnym, w którym dziecko ma świadomość własnych kompetencji i wierzy we własne siły. Charakteryzuje je nadal naturalna ciekawość i gotowość poznawcza, zwłaszcza gdy temat je bardzo interesuje. Dziecko w tym wieku jest odważne i nie boi się wyzwań. W nowych sytuacjach, także w czasie występów przed klasą lub szkołą, nie paraliżuje je trema, ponieważ wie, że sobie poradzi. Chętnie prezentuje efekty swojej pracy. W tym projekcie będzie to „Święto zamku”. Na tym etapie rozwoju uczeń jest świadomy swoich emocji, potrafi je kontrolować i coraz lepiej sobie radzi z ich opanowaniem. Staje się coraz bardziej pracowity, ma lepszą pamięć, nabiera umiejętności planowania czasu i zadań do wykonania, które potrafi doprowadzić do końca. Praca w projekcie

daje możliwość rozwijania tej umiejętności. Lepiej komunikuje się z rówieśnikami, co stwarza dobre warunki do pracy w parach i grupach. Dziecko z jednej strony ma świadomość własnych możliwości, preferencji i słabości. Z drugiej strony wie, jak jest odbierane przez rówieśników i jaki wpływ może mieć jego postępowanie na wzajemne relacje. Poczucie bycia akceptowanym w grupie rówieśniczej ma wpływ na budowanie pozytywnego wizerunku samego siebie. Wsparcie rodziców i nauczycieli, pozytywna reakcja na podejmowanie samodzielnego działania i rozwiązywania zadań dają dziecku poczucie bezpieczeństwa, co jest niezbędne do prawidłowego rozwoju. Wspieranie dzieci w tym wieku polega na wyznaczaniu określonych celów, udzielaniu jasnych wskazówek, a także informacji zwrotnej. Na zakończenie „Święta zamku” rodzice i nauczyciele wpisują się do „Księgi gości”, w której znajdują się z pewnością pozytywne komentarze i informacje zwrotne. Stwarza to podstawy do samodzielnego uczenia się i wypróbowywania nowych strategii przy malejącej ingerencji nauczyciela. Sprzyja temu praca w zespole, dzięki której kształtuje się umiejętność uczenia się z rówieśnikami, od rówieśników i przy pomocy rówieśników. Współpraca pozwala rozwijać poczucie kompetencji, sprawczości oraz odpowiedzialności.

6.4. Zróżnicowanie potrzeb i umiejętności

W toku pracy w projekcie uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE) należy stworzyć warunki do tego, aby mogli pracować we własnym tempie i skorzystać z oferty form pracy adekwatnej do ich możliwości. W opisywanym projekcie szczególnie dzieci niedowidzące powinny mieć możliwość korzystania bardziej z filmów i tekstów do słuchania niż z materiałów pisanych. W przypadku ćwiczeń z ilustracjami powinny móc korzystać z lupy lub materiałów w wersji elektronicznej z możliwością ich powiększenia, gdyż mogą nie rozróżniać szczegółów na obrazkach. Warto też pamiętać o odpowiednio dużych rozmiarach czcionki na przygotowywanych przez nauczyciela kartach pracy oraz zwiększeniu odstępów między wierszami (p. 2, 4, 5 Karty pracy). Dotyczy to również uczniów z problemem dysleksji. Ze względu na pojawiające się trudności w czytaniu ułatwieniem będzie czytanie tekstów w wersji elektronicznej. W przypadku zaburzeń małej motoryki uczniowie zwykle niechętnie wykonują prace plastyczne. Operowanie drobnymi elementami sprawia im trudności, dlatego np. należałoby je powiększyć, zmniejszyć liczbę szczegółów w przygotowywanych materiałach. Może to dotyczyć elementów scenografii do przygotowywanego „Święta zamku”. W czasie oceniania zwracamy bardziej uwagę na wkład pracy i staranie się niż na efekt końcowy. Uczniowie niedosłyszający będą korzystali w większym stopniu z materiałów w formie pisemnej/drukowanej. Poradzą sobie z czytaniem tekstu, należy jednak pamiętać, aby nie wymagać od nich równoczesnego wykonywania zadań związanych z pisaniem i słuchaniem. Zestawienie tekstów z obrazkami jest wyjściem naprzeciw ich potrzebom. Wspomogą ich plakaty i słowniczki obrazkowe, pomagające w zrozumieniu treści. Uczniowie szczególnie uzdolnieni lub zainteresowani historią mogą pogłębić swoją wiedzę i nawiązać kontakt z autorami podcastów dla celów edukacyjnych (zob. materiały pomocnicze, np. strona historiaposzukaj.pl).

7. Formy i metody realizacji projektu

7.1 Formy pracy

W projekcie przewidziano zadania do wykonania głównie w formie pracy grupowej, w mniejszym stopniu do pracy na forum klasy. Niektóre z zadań wymagają od uczniów indywidualnego wykonania części pracy, indywidualny charakter będzie miało np. wykonanie niektórych rysunków. Niekiedy niezbędne będzie wprowadzenie uczniów do tematu, niewykluczona jest więc krótka pogadanka nauczyciela. W czasie przygotowań do „Święta zamku”, turnieju lub tańców dworskich, wykonywania zadań plastycznych uczniowie będą pracować w grupach projektowych, mogą jednak przy tym współpracować z „załogami” innego „zamku”.

7.2 Metody pracy

W czasie realizacji projektu przydatne będą:

- praca z narzędziami TIK (np. Canva, AutoDraw i in.), umożliwiającymi wykonanie rysunków i plakatów;
- metody rozwijające rozumienie tekstów i strategie czytania ze zrozumieniem ilustrowanych tekstów: *scaffolding*/rusztowania, wizualizacja, teksty z podobnymi informacjami na ten sam temat do porównania (teksty równoległe), porównanie informacji z ilustracji i tekstu, dyktando (*Visuelles Diktat*);
- techniki pomocne w opanowaniu słownictwa (słowniczek obrazkowy, karty pracy, przyporządkowywanie w oparciu o przygotowane karty pracy, grupowanie na listach, przyporządkowanie podpisów);
- uczenie się całościowe, przez działanie oraz sytuacyjne (pantomima, miniscenki, żywe obrazy, organizacja inscenizacji turnieju i balu na zamku, zwiedzania);
- metody kooperatywne („zmiana lidera”, kolektywne czytanie tekstu, zabawa grupowa w pytania i odpowiedzi, uzupełnianie kart pracy „kurier informacyjny”);
- działanie plastyczne (kolaż, plakat, słownik obrazkowy, tworzenie scenografii).

8. Sposób realizacji projektu edukacyjnego

8.1. Zainicjowanie projektu

Grupa nauczycieli podejmujących się wspólnej realizacji projektu poinformuje uczniów i ich rodziców o planowanych działaniach z wyprzedzeniem, np. około miesiąca. Nauczyciele omówią wspólnie zasady współpracy, zakres tematyczny, niezbędne czynności organizacyjne i wstępnie zorientują się w dostępności potrzebnych materiałów. Mogą nawiązać kontakt z lokalnym muzeum, poinformować o ewentualnych wizytach uczniów. Wskazane może być również złożenie do dyrekcji zapotrzebowania na środki finansowe, niezbędne do właściwej realizacji projektu. Nauczyciele przygotowują również informacje dotyczące metody projektu i innych planowanych metod pracy, proponowanych treści i celów, form pracy, kryteriów oceny. Do współpracy zostaną zaproszeni także chętni i zainteresowani historią rodzice.

8.2. Wybór tematu, podział na grupy i przydział zadań

Pierwsze zadania realizowane będą na lekcji historii w całym zespole klasowym. Następnie uczniowie zostaną przydzieleni do grupy na podstawie wylosowanej ilustracji zamku. Nauczyciel informuje uczniów o zadaniach przewidzianych do realizacji i wyjaśnia, na czym będzie polegała praca w grupach. W czasie „burzy mózgów” uczniowie mogą podać interesujące ich zagadnienia i wspólnie z nauczycielem znaleźć na nie miejsce w proponowanym planie. W ramach grupy uczniowie dokonują wyboru lidera oraz przydzielają inne role (sekretarz, ilustrator, prezenter, poszukiwacz), uwzględniając swoje zainteresowania, predyspozycje i potrzeby oraz planują czas pracy. Wiedzą, że na różnych etapach projektu funkcje będą się zmieniały tak, że każda osoba w grupie będzie pełniła każdą z nich. Uczniowie zobowiązują się w kontrakcie do wzajemnego wspierania się w wypełnianiu zadań związanych z daną rolą. Na etapie tworzenia materiałów plastycznych (zaproszenia, makiety zamków, dekoracje potrzebne do organizacji „Święta zamku”, stroje itp.) uczniowie z różnych grup mogą ze sobą współpracować i tworzyć nowe grupy zadaniowe.

8.3. Spisanie kontraktu

Na pierwszym spotkaniu, pod kierunkiem nauczyciela języka niemieckiego oraz pozostałych, nastąpi przedstawienie uczniom tematu projektu, omówienie zaplanowanych zadań i zakładanych celów oraz objaśnienie proponowanej treści kontraktu. Uczniowie będą mieli możliwość zadawania pytań, przekazania swoich propozycji oraz proponowania zmian w kontrakcie. Wspólnie zastanowią się nad konsekwencjami niedotrzymania kontraktu dla powodzenia projektu. Po zaakceptowaniu ostatecznej wersji podpiszą kontrakt.

8.3.1. Przykład kontraktu

NASZA UMOWA PROJEKTOWA

PROJEKT: DAMY, RYCERZE I ZAMKI

Nauczyciele → Będziemy:

- Pomagać, gdy się do nas zwrócicie.
- Podpowiadać pomysły i sposoby pracy, organizować pracę.
- Prowadzić dokumentację: robić zdjęcia, zbierać karty projektu.
- Informować o postępach i o tym, co i jak należy poprawić.

Uczniowie → Przestrzegamy następujących zasad:

- Wykonuję powierzone mi zadanie, a gdy mam z tym kłopot...
- Zadania staram się wykonywać...
- Nikomu nie dokuczam, nie obrażam i nigdy...
- Przyjmuję uwagi i staram się poprawić błędy, jeśli ktoś...
- Zgłaszam swoje pomysły i dzielę się...
- Pomagam, gdy ktoś potrzebuje...
- Słucham nauczycieli i...
- Przestrzegam zasad obowiązujących w...

- Mam zawsze ze sobą wszystkie niezbędne...
- Wspieram koleżanki i kolegów w wypełnianiu ich...*

Podpisy:

.....

*tu wpisujemy to, co wynegocjowali uczniowie

8.4. Przygotowanie karty projektu (harmonogramu)

Po utworzeniu grup uczniowie wypełnią karty projektu, wpiszą daty, zadania, osoby odpowiedzialne oraz podpiszą dokument. Uwzględniają przy tym role przydzielone każdemu z uczniów w grupie. Grupy będą spotykać się raz, dwa razy w tygodniu. Zaplanowane zostaną również terminy spotkań w całej klasie oraz termin „Święta zamku”, czyli prezentacji projektu.

8.4.1. Karta projektu z harmonogramem

KARTA PROJEKTU (wykropkowaniem oznaczono miejsca, które uzupełniają uczniowie)

(w tym miejscu symboliczna ilustracja)

ZAMEK:.....

CO...

KTO...

KIEDY...

trzeba zrobić ?

jest za to odpowiedzialny ?

będzie gotowe?

.....

.....

.....

Kiedy spotykamy się w grupie? .....

Kiedy spotykamy się w całej klasie? .....

Przewidywany termin prezentacji: .....

Nasze podpisy:

.....

8.5. Poszukiwanie źródeł wiedzy

Uczniowie korzystać będą ze źródeł wiedzy zaproponowanych przez nauczycieli oraz z wyszukanych samodzielnie. Ponadto mogą korzystać z zasobów własnych i materiałów udostępnionych przez rodziców. Wykorzystane zostaną również zasoby szkoły, np. pracownia komputerowa, biblioteka. Pomocni mogą okazać się również pracownicy

muzeów. Mogą oni udzielić odpowiedzi na pytania, wskazać źródła informacji. Jeżeli wśród rodziców znajdują się miłośnicy historii lub osoby związane z nią zawodowo, można skorzystać z ich fachowych podpowiedzi i wskazówek. Należy jednak pamiętać, aby osoby wspomagające projekt nie zdjęły z uczniów odpowiedzialności za ich działania i nie wyręczały ich w wykonywaniu zadań projektowych.

8.6. Realizacja projektu

Ramy organizacyjne projektu i czynności wstępne zostały opisane w punktach 8.2–8.5. W nauczaniu zdalnym nauczyciel, prezentując treści i nowe materiały, będzie zapewne korzystać z różnych narzędzi oferowanych przez platformy. W przypadku aktywności (grupowych) uczniów można korzystać także z sugerowanych poniżej aplikacji i programów (podanych w nawiasach). W dalszej części proponujemy następujący przebieg i formy aktywności.

1. Na lekcji historii uczniowie przypominają sobie informacje zdobyte na temat zamków średniowiecznych na lekcji w IV klasie. Tworzą w grupach mapy pojęć, następnie porównują wyniki swojej pracy z innymi grupami i uzupełniają swoje mapy pojęć.
2. Nauczyciel prezentuje film, w którym pokazane są różne zamki (zob. materiały pomocnicze). Można skorzystać z materiałów ukazujących najbardziej znane lub najpiękniejsze zamki na świecie lub w Europie albo skorzystać z materiałów dotyczących zamków w Niemczech, np. położonych nad Renem. Równie ciekawe dla dzieci mogą być zamki położone w okolicy ich zamieszkania, np. na Dolnym Śląsku. Spośród zamków zaprezentowanych uczniom nauczyciel wybiera jeden i opowiada w j. niem. krótko i możliwie ciekawie o jego położeniu, wieku, właścicielach, znaczeniu, historii. Stosuje przy tym pomoce wizualne, ułatwiające zrozumienie zagadnienia. Uczniowie zaznaczają na karcie pracy z ilustracją zamku nazwane elementy i uzupełniają rozpoczęte zdania. Na karcie pracy można pomocniczo umieścić potrzebne zwroty i wyrażenia do wyboru, np. *Name:... Gebaut in... Liegt in...*
3. Uczniowie losują zdjęcia zamków (bez podpisu) i od tego momentu stają się „mieszkańcami” tych zamków. Tym samym uczniowie w sposób losowy zostali przydzieleni do grup projektowych. Rozpoczynają „swoje zamkowe życie” od poznania miejsca zamieszkania. Pierwsze zadanie mieszkańców zamków polega na podaniu nazwy zamku i bliższych informacji. Uczniowie otrzymują kartkę z dużym zdjęciem zamku oraz zaszyfrowaną nazwę (w nauczaniu zdalnym karta może być wykonana za pomocą programu Canva i przesłana za pośrednictwem czatu). Odszyfrowują zapis i szukają informacji o zamku: gdzie się znajduje, ile ma lat, co w nim się mieści, a następnie uzupełniają „metryczkę zamku” i zaznaczają jego położenie na przygotowanej przez nauczyciela mapie konturowej. Dodatkowo mogą również wykonać herb związany z historią zamku. (W czasie pracy zdalnej uczniowie mogą pracować w oddzielnych „pokojach”).
4. Na spotkaniu projektowym grupy przedstawiają swoje zamki na podstawie metryczki, podając w języku niemieckim: nazwę, rok budowy i położenie. Grupy, które słuchają prezentacji, nanoszą na swoje mapki konturowe położenie zamków „zamieszkanym” przez pozostałe grupy, ich nazwy oraz rok powstania. (W nauczaniu zdalnym można skorzystać z aplikacji Jamboard).

5. Na lekcji języka niemieckiego uczniowie poznają słownictwo potrzebne do zrozumienia opisu zamku w j. niemieckim i przygotowania o nim krótkiej informacji. Nauczyciel rozdaje uczniom karty pracy zawierające uproszczony **tekst z opisem zamku**, który dzieci już poznały (p. 1), uzupełniony o elementy budowy zamku. Chodzi m.in. o takie elementy architektoniczne zamku jak: fosa, wieża, mury obronne, zbrojownia, brama, most itd. Pod spodem powinna znajdować się lista zwrotów i słówek z tekstu, w języku polskim. Uczniowie wyszukują w tekście odpowiadające im sformułowania w j. niemieckim i zapisują obok zwrotów w j. polskim. W celu utrwalenia słownictwa nauczyciel może przygotować zestaw ćwiczeń np. za pomocą Bamboozle, Wordwall lub innego narzędzia.
6. Uczniowie otrzymują w grupach projektowych kolejne zadanie: czytają materiały informacyjne na temat budowy zamków (link i karty pracy z rysunkami, przygotowane przez nauczyciela) i porównują je z ilustracją/opisem własnego zamku (fosa, wieża, mury obronne, zbrojownia, brama, most itd.). Uczniowie wykonują schematyczny rysunek swojego zamku, uwzględniający istotne elementy budowy. (Spośród narzędzi TIK przydatny może tu być program Autodraw). Przygotowują się do jego ustnego opisu. Celem jest, aby pozostałe grupy potrafiły narysować ich zamek, słuchając tylko jego opisu.
7. Na lekcji języka niemieckiego uczniowie ćwiczą opis położenia obiektów względem siebie. Mogą wykonać to ćwiczenie, bazując na poznanym wcześniej słownictwie, niekoniecznie związanym z zamkami. Na przykład: **In der Mitte** steht ein Haus. **Links von** dem Haus wächst ein großer Baum. **Unter** dem Baum sitzt eine Katze. **Um** das Haus ist ein Zaun. Nauczyciel może wykorzystać w tym celu przygotowane elementy, z których uczniowie układają obraz zgodnie z instrukcją lub na podstawie których ustawiają się zgodnie z opisem, tworząc „żywy obraz”. Można wykorzystać również klocki, elementy wyposażenia klasy, a w nauczaniu zdalnym wykonać to ćwiczenie na tablicy Jamboard.
8. Na kolejnym spotkaniu uczniowie pracują w grupach. Grupy mają za zadanie poprzez stawianie pytań uzyskać jak najwięcej szczegółowych informacji na temat wyglądu innych zamków. Dwie grupy (np. A i B, C i D) pracują razem. Grupa A zadaje grupie B pytania dotyczące podstawowych elementów architektonicznych i części zamku, np. *Hat eure Burg einen Wassergraben? Einen Turm? Wo ist der Turm?* itp. Nauczyciel może zapisać na tablicy przykładowe zdania, zwracając uwagę na poprawne użycie biernika. Grupa B udziela odpowiedzi na pytania, na podstawie których grupa A rysuje zamek grupy B (podobnie do wizualnego dyktanda / *Visuelles Diktat*). Następnie grupy zamieniają się rolami. Podobnie pracują pozostałe grupy. Nauczyciel może zdecydować, czy przeprowadzi kolejną rundę, łącząc grupy, np. A z C, B z D. Uczniowie porównują sporządzone rysunki z oryginałami/zdjęciami. W nauczaniu zdalnym uczniowie mogą rysować także odręcznie, przesyłając potem zdjęcia swoich prac dla porównania.
9. Uczniowie otrzymują w grupach projektowych materiały informacyjne (linki, teksty uproszczone przez nauczyciela) na temat życia w zamku. Ich zadanie polegać będzie na przeczytaniu tekstu i wypisaniu osób zamieszkujących zamek. Każdy z nich ma także wybrać jedną postać jako „swoją rolę na zamku”. Powinien też zastanowić się, jakie funkcje pełni na zamku, jakie czynności wykonuje wybrana przez niego postać. Następnie uczniowie otrzymują kartę pracy z ilustracjami postaci z zamku.

- Podpisują rysunki tych postaci, które zamieszkują „ich zamek”. Dopisują czynności wykonywane przez te osoby. W ten sposób powstaje spis mieszkańców danego zamku wraz z opisami ich zadań.
10. Na spotkaniu projektowym uczniowie siadają grupami przy stolikach, wykładają na nich przygotowane karty pracy. Jedna lub dwie osoby z każdej grupy pełnią funkcję kurierów informacyjnych, tzn. wędrują od grupy do grupy, zbierając informacje na temat postaci, które nie zamieszkują ich zamku. Następnie uzupełniają te informacje na swojej karcie. W ten sposób każda grupa ma tę samą wersję karty pracy, czyli pełny przegląd mieszkańców zamków i ich zadań. Jest to ważne, ponieważ w kolejnym kroku uczniowie przedstawiają postaci i ich zadania w formie pantomimy, a pozostali odgadują ich nazwy i wykonywane czynności. Muszą zatem znać wszystkie postaci, nie tylko te, które zamieszkują ich zamek. (W nauczaniu zdalnym kartę można uzupełnić, pracując wspólnie w programie Dokumenty Google).
  11. Następnie uczniowie odgrywają pantomimę, a reszta zgaduje, kto jest kim w zamku. Grupy zapisują na kartonikach nazwy odgadniętych postaci, układają je w kolejności ich występowania w prezentacji. Grupa prezentująca sprawdza poprawność. Następnie uczniowie biorą kolejno do ręki po jednym kartonik z nazwą postaci i nazywają czynności, które ta osoba wykonuje na zamku.
  12. Uczniowie przygotowują się do kolejnego zadania. Zastanawiają się nad tym, co już wiedzą na temat życia rycerzy średniowiecznych, a czego chcieliby się dowiedzieć. Zapisują to na tablicy lub flipcharcie, podzielonych na 3 kolumny: Co już wiemy? – Czego chcielibyśmy się dowiedzieć? – Czego się nauczyliśmy? Ostatnia kolumna zostanie wypełniona po wykonaniu zadania. Uczniowie tworzą grupy zadaniowe, spisując pytania i dzieląc się nimi. Nauczyciel powinien zwrócić uwagę na to, by w każdej grupie zadaniowej był przynajmniej jeden uczeń z każdego „zamku”.
  13. Uczniowie otrzymują materiały informacyjne w języku polskim i pracują z nimi w ramach lekcji historii oraz w grupach zadaniowych poza lekcjami, poszukując odpowiedzi na pytania. Po wypełnieniu zadania uczniowie wpisują odpowiedzi w ostatniej kolumnie wypełnionej wcześniej karty (Czego się nauczyliśmy?). Nauczyciel może zachęcić ich, aby pytania pozostające bez odpowiedzi przesłać do ekspertów (np. z portalu historiaposzukaj.pl) czy też do pracowników miejscowego muzeum. Można przypuszczać, że wśród pytań i tematów wymienionych przez uczniów znajdują się m.in. te dotyczące turniejów rycerskich, ryszunku, cnót rycerskich lub pasowania na rycerza. Jeśli tematy te nie wypłyną spontanicznie od uczniów, nauczyciel historii sugeruje je, gdyż będą one potrzebne do pracy na lekcji języka niemieckiego.
  14. Na lekcji języka niemieckiego uczniowie tworzą rysunki na temat rycerzy i zwyczajów rycerskich z opisem w j. niemieckim. Wykorzystują do tego materiały z zaproponowanych stron internetowych. Naklejają je na dużym arkuszu papieru. Powstaje w ten sposób kolaż/plakat składający się z wielu rysunków, który pełnić będzie funkcję słowniczka obrazkowego.
    - Uczniowie mogą także odegrać wybrane sceny z życia rycerzy, odpowiednio wcześniej przygotowując stroje i scenografię oraz opisać/skomentować je w języku niemieckim.

- Alternatywną aktywnością byłoby wykonanie makiety zamku i figurek z różnych materiałów plastycznych z przedstawieniem scenek życia rycerskiego. Na makiecie można umieścić podpisy w języku niemieckim do przedstawionych w ten sposób uroczystości pasowania lub turnieju. Makiecie takiej powinna towarzyszyć jej prezentacja.
- W innej wersji uczniowie mogliby skorzystać z popularnej serii klocków do zabawy. Budują z nich zamek i całe jego otoczenie, odgrywają sceny, używając figurek np. rycerzy, a następnie scena po scenie nagrywają krótki film animowany z podpisami i komentarzem.
- W każdej z tych technik uczniowie mogą skorzystać z pomocy i wskazówek nauczyciela plastyki.
- W nauczaniu zdalnym uczniowie mogą wykonać plakat interaktywny lub pokaz slajdów z wykorzystaniem programu Canva lub ThingLink.

15. Każdy „zamek” organizuje „Święto zamku” (*Burgfest*). Decyduje, czy będzie to uczta, turniej, tańce lub oprowadzanie po swoim zamku. Wskazane jest, by każda grupa wybrała inną formę organizacji święta.

Uczniowie przygotowują eleganckie dwujęzyczne zaproszenia z elementami wizualizacyjnymi pasującymi do charakteru wydarzenia oraz programem. Zapraszają gości (uczniów, ew. rodziców/opiekunów, nauczycieli swojej szkoły) i przystrajają klasę w podpisane w języku niemieckim atrybuty swojego zamku: herb, chorągwie, tarcze, elementy architektury itp. W zależności od wybranej formy organizacji *Burgfest* uczniowie:

- ćwiczą tańce dworskie / turniej rycerski w ramach lekcji wychowania fizycznego;
- przygotowują podkład muzyczny do wybranego tańca, jeżeli w klasie są dzieci uzdolnione muzycznie (lekcja muzyki);
- przygotowują symboliczny poczęstunek i duże elementy dekoracyjne, przedstawiające wybrane potrawy (prosiak, bażant), naczynia itp. (w domu i w klasie);
- przygotowują dwujęzyczną ulotkę informacyjną o zamku, którą wręczą gościom na początku zwiedzania.

Są to propozycje aktywności dla czterech grup projektowych. Każda grupa przygotowuje również krótki tekst informacyjny na temat swojego zamku (nazwa, położenie, wiek).

16. W dniu prezentacji projektu uczniowie przedstawiają gościom swój projekt. Wybrani prezenterzy witają gości, przedstawiają swój zamek, informują o zaplanowanych atrakcjach i zapraszają do udziału w nich. Wszystko to dzieje się w dwóch językach. Jeden z prezenterów wita i informuje gości w języku niemieckim, drugi w języku polskim. Można tu dodać również krótką informację na temat samego projektu. W trakcie prezentacji uczniowie objaśniają zwiedzającym np. rodzaj tańca, potrawy, strój rycerza itp.
17. O przebiegu prezentacji projektu decyduje nauczyciel wraz z uczniami: w zależności od liczby spodziewanych gości „wizyty na zamkach” mogą odbyć się w całej dużej grupie (goście + uczestnicy projektu) lub w mniejszych, które będą uczestniczyły w *Burgfest* na różnych zamkach w tym samym czasie.

18. Dla celów prezentacji grupy wykorzystują nie tylko pomieszczenia klasowe, ale także salę gimnastyczną, korytarze, ew. boisko.
19. Zaproszeni goście proszeni są także o dokonaniu wpisu w „Księdze gości” każdego zamku z zaznaczeniem, jakie elementy podobały im się najbardziej.

8.7. Prezentacja efektów pracy

Efekty pracy uczniów zostaną zaprezentowane na spotkaniu, na które uczniowie zaproszą uczniów z innych klas, rodziców, nauczycieli innych przedmiotów, dyrekcję szkoły.

„Święto zamku” wraz z turniejem rycerskim, bale dworskim oraz „uczta” oraz zwiedzaniem zamku odbędzie się po krótkim przedstawieniu przez uczniów przebiegu projektu. Termin zostanie uzgodniony z zainteresowanymi gośćmi.

9. Ocenianie

Na zakończenie projektu uczniowie wraz z nauczycielami dokonują samooceny i ewaluacji projektu. Ocena odbędzie się w formie nawiązującej do treści projektu. Będzie to „Turniej o klucze do zamku”, organizowany przez właściciela zamku. Każdy z uczniów musi przystąpić do „walki”. Uczniowie podsumowują swój udział w projekcie jako turnieju i nazywają umiejętności zdobyte podczas kolejnych zadań jako wyniesione zdobycze.

Potrafię planować pracę swoją i grupy:

- uczestniczę aktywnie w opracowaniu planu pracy zespołu,
- przedstawiam pomysły rozwiązania występujących problemów.

Jestem skutecznym realizatorem:

- zbieram i opracowuję informacje,
- wykonuję przydzielone mi zadania,
- stosuję się do harmonogramu,
- pomagam osobom, które mają trudności z realizacją swoich zadań.

Potrafię zaprezentować wyniki pracy:

- uczestniczę aktywnie w opracowaniu planu prezentacji,
- sumiennie realizuję moje zadanie podczas prezentacji wyników pracy.

Umiem współpracować w grupie:

- uczestniczę w dyskusjach i podejmowaniu decyzji,
- jestem odpowiedzialny(-a) za wynik pracy swojej i grupy.

W projekcie nauczyłem(-am) się:

- mówić, z jakich elementów zbudowany jest średniowieczny zamek,
- przedstawiać dawnych mieszkańców zamku,
- opisać położenie,
- nazwać czynności wykonywane przez mieszkańców zamku,
- opisać rycerza.

Za każdą zdobytą umiejętność uczniowie otrzymują jeden klucz do zamku. Zwycięzcą zostaje ten, kto zebrał najwięcej kluczy.

Następnie na podstawie wypełnionych kart turniejowych uczniowie rozmawiają w swoich grupach i dzielą się z swoimi spostrzeżeniami i refleksjami.

Na zakończenie zaznaczają na tarczy strzelniczej, w jakim stopniu są zadowoleni z wyników projektu. Jest to dodatkowa forma oceny, dotycząca stopnia zadowolenia uczniów, ponadto nawiązuje do tematu projektu. Ma mieć charakter motywacyjny i zachęcić do refleksji.

Nauczyciel przekazuje każdemu uczniowi informację zwrotną, wykorzystując w tym celu karty turniejowe (samoocena uczniów), uwzględniając wpisy w „Księdze gości” stanowiące informacje na temat efektów pracy oraz obserwacje wszystkich nauczycieli biorących udział w projekcie, a następnie wystawia ocenę końcową, która będzie uwzględniona w ramach języka niemieckiego. W zależności od systemu oceniania i ustaleń nauczycieli przed rozpoczęciem projektu, powinny to być oceny od dobrej wwyż.

10. Ewaluacja projektu

Ostatnim etapem projektu będzie jego ewaluacja. Zespół nauczycieli w oparciu o samoocenę uczniów, obserwację, ocenę grupową, informację zwrotną ze strony zaproszonych gości, rozmowy z uczniami i własne refleksje dokonuje podsumowania. Aby ocenić efekty projektu i sformułować wnioski, uczący dopisują kilka zakończeń do początków zdań.

- Podoba mi się, że...
- Zastanawiam się, czy...
- Następnym razem musimy zwrócić uwagę na...
- Uczniowie są zadowoleni z...
- Nauczyciele są zadowoleni z...

11. Materiały pomocnicze

Materiały w języku polskim

Najładniejsze zamki w Europie

- [Najładniejsze zamki w Europie – film](#) (dostęp 18.02.2022).
- [TOP 10 największych zamków Europy. Nie tylko dla miłośników historii...](#) (dostęp 18.02.2022).

Zamki ogólnie

- [Jak naprawdę wyglądały i funkcjonowały średniowieczne polskie zamki?](#) (dostęp 18.02.2022).
- [Życie na średniowiecznym zamku – film](#) (dostęp 18.02.2022).

Życie w zamku

- [Na zamku rycerskim. O zamku, rycerzach i ich zajęciach](#) (dostęp 18.02.2022).
- [Opisujemy życie w średniowiecznym zamku](#) (dostęp 18.02.2022).

Podcast na temat turniejów rycerskich

- [Historia: posłuchaj. Turnieje rycerskie. Uważano je za próżną i niebezpieczną rozrywkę](#) (dostęp 18.02.2022).

Rycerstwo ogólnie

- [Materiały ze Zintegrowanej Platformy Edukacyjnej poświęcone rycerzom](#) (dostęp 18.02.2022).
- [Ludzie miecza – rycerze](#) (dostęp 18.02.2022).
- [Średniowiecze w Europie](#) (dostęp 18.02.2022).

Gry i zabawy online

- [Epoka rycerzy](#) (dostęp 18.02.2022).
- [Zamek średniowieczny](#) (dostęp 18.02.2022).

Portal z materiałami i ciekawostkami historycznymi

- [historiaposzukaj.pl](#) (dostęp 18.02.2022).

Materiały w języku niemieckim

Film do wykorzystania w p. 2 realizacji projektu

- [26 der schönsten Burgen und Schlösser in Deutschland](#) (dostęp 18.02.2022).

Ogólne informacje o zamkach i rycerzach

- [Mittelalter – Ritterzeit](#) (dostęp 18.02.2022).

Ogólne informacje o zamkach i rycerzach wraz z kartami pracy i innymi materiałami dydaktycznymi

- [Lernwerkstatt. Das Leben auf einer mittelalterlichen Burg](#) (PDF, 1875 KB; dostęp 18.02.2022).
- [Ritter und Burgen \(1\)](#) (dostęp 18.02.2022).
- [Ritter und Burgen \(2\)](#) (dostęp 18.02.2022).
- [Ritter und Burgen \(3\)](#) (dostęp 18.02.2022).
- [Ritter und Burgen \(4\)](#) (dostęp 18.02.2022).

Informacje na temat życia na zamku

- [Ritterquiz](#) (dostęp 18.02.2022).
- [Das Leben auf einer Burg](#) (dostęp 18.02.2022).

Kto mieszkał na zamku

- [Leben auf den Burgen. Wer lebte auf einer Burg?](#) (dostęp 18.02.2022).
- [Leben auf einer Ritterburg](#) (PDF, 214 KB; dostęp 18.02.2022).

Zamki na mapie

- [Burgenkarte Europa](#) (dostęp 18.02.2022).
- [Kinderzeitmaschine](#) (dostęp 18.02.2022).

Budowa zamku – karty pracy

- [Arbeitsblatt. Die Teile einer Burg](#) (PDF, 99,8 KB; dostęp 18.02.2022).
- [Die Burg im Mittelalter](#) (dostęp 18.02.2022).
- [Die mittelalterliche Burg](#) (PDF; 76,5 KB; dostęp 18.02.2022).
- [Erkundung einer Burg](#) (PDF, 102 KB; dostęp 18.02.2022).

Rycerstwo (życie, cnoty)

- [Rittertugenden](#) (dostęp 18.02.2022).
- [Das Rittertum im Mittelalter](#) (dostęp 18.02.2022).

12. Bibliografia

Rękosiewicz M., Jankowski P., 2014, *Rozwój dziecka. Środkowy wiek szkolny*, Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej, Dz. U. 2017, poz. 356 z późn. zm.

12.1. Zasoby ORE

[Programy nauczania dla uczniów szkoły podstawowej](#) (dostęp 18.02.2022).

Regina Strzemeska – magister filologii germańskiej. Pracowała kolejno na stanowisku nauczyciela języka obcego w Zespole Szkół Ekonomicznych w Toruniu, Biurze Projektów jako tłumacz języka technicznego oraz lektorka języka niemieckiego na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika – Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych. W 2004 roku podjęła współpracę z Katedrą Filologii Germańskiej, koordynując zajęcia dotyczące metodyki nauczania języka niemieckiego i prowadząc zajęcia w ramach Podyplomowego Studium dla nauczycieli języka niemieckiego. W ramach aktywności zawodowej prowadzi intensywną działalność popularyzatorską języka niemieckiego oraz edukatorską jako edukatorka nauczycieli języka niemieckiego, trenerka edukacji globalnej i międzykulturowej, koordynatorka projektów i organizatorka szkoleń dla nauczycieli. Jest także współautorką programów nauczania, podręczników, materiałów do nauczania języka niemieckiego oraz artykułów i publikacji z zakresu metodyki nauczania języka obcego.

Iwona Kretek – mgr filologii germańskiej, wykonuje zawód nauczyciela języka niemieckiego od 1987 roku. Ukończyła kursy edukatorskie dla nauczycieli języka niemieckiego (Goethe-Institut), studia podyplomowe w zakresie kształcenia dorosłych (WSP Kielce / AEB Luzern) oraz kurs kwalifikacyjny z zakresu zarządzania oświatą. Ponadto odbyła ponad 60 różnych form doskonalenia zawodowego w zakresie dydaktyki nauczania języka niemieckiego, w kraju i za granicą. Prowadziła liczne formy doskonalenia zawodowego dla nauczycieli j. niemieckiego, realizowała projekty dydaktyczne w Polsce i w Niemczech, uczestniczyła w wizytach studyjnych. Pełniła funkcję kierownika praktyk pedagogicznych w NKJO w Bydgoszczy, koordynatora projektu Delfort. Obecnie pełni funkcję doradcy w Mediatece Goethe-Institut przy PBW w Bydgoszczy.